

ר' עובדיה מברטנורא בשתי ידים: ובמקום שסומכים שוחטים. שאם סמך חוץ לעזרה חוזר וסומך בעזרה במקום שחיטה: ותיכף לסמיכה שחיטה. דכתיב וסמך ושחט: ט שאחד מניף לכל החברים. שנתחברו להתנדב קרבן אחד. שכל קרבנות נדבה יכולים להביא בשותפות, ואחד מניף ע"י כולן, אבל כולן יחד אין יכולין להניף דהויא חציצה בין ידו של זה ולקרבו. וכהן שמניח ידו תחת יד הבעלים ומניף והויא יד בעלים חציצה, לא איכפת לן, דהא עיקר תנופה בבעלים: בקרבנות היחיד. כגון חזה ושוק של שלמים: ובקרבנות צבור. כבשי עצרת שטעונים תנופה חיים ושחוטים: בדבר שיש בו רוח חיים. קרבן בהמה: ובדבר שאין בו רוח חיים. כגון לחמי תודה וניזיר: י א רבי ישמעאל אומר העומר היה בא בשבת. כשחל ששה עשר בניסן להיות בשבת, העומר דוחה את השבת, שכל קרבן שזמנו קבוע דוחה את השבת ואת הטומאה. והיה העומר בא משלש סאין, שהיו קוצרין שלש סאין שעורין ומניפין אותן בנפה עד שמעמידין אותן על עשרון אחד מובחר: ובחול. אם חל ט"ז בניסן להיות בחול, היו קוצרין אותו חמש סאין, דסבר רבי ישמעאל עשרון מובחר בלא טרחא שאינו מנפה

וסומך בעזרה במקום שחיטה, ותיכף לסמיכה שחיטה שנאמר (ויקרא א, ד-ה): "וְסִמְךָ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה... וְשָחַט אֶת בֶּן הַבְּקָר":

משנה ט

הַמֵּוֹר בְּסִמְיָה מִבְּתוּנְפָה - יש בסמיכה חומרה שאינה בתנופה, וּבְתוּנְפָה מִבְּסִמְיָה - ויש בתנופה חומרה שאינה בסמיכה.

חומר בסמיכה: **שְׂאֵחַד מְנִיף לְכָל הַחֲבֵרִים** - אם קבוצה הביאה קרבן נדבה בשותפות, אחד מניף עבור כולם, **וְאֵין אֶחָד סוֹמֵךְ לְכָל הַחֲבֵרִים** אלא כולם סומכים בזה אחר זה.

וְהַמֵּוֹר בְּתוּנְפָה, שֶׁהַתְּנוּפָה נוֹהֶגֶת בְּקִרְבָּנוֹת הַיְחִיד כגון בחזה ושוק של שלמים, וּבְקִרְבָּנוֹת הַצֶּבֶר - כבשי עצרת הטעונים תנופה חיים (עם שתי הלחם) ושחוטים (תנופת חזה ושוק לאחר שחיטתם), **בְּחַיִּים, וּבְשִׁחֻטִּין, בְּדָבָר שֵׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים** היינו קרבן בהמה, וּבְדָבָר שֵׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים כגון לחמי תודה וניזיר. **מֵה שֵׁישׁ בְּסִמְיָה** שנוהגת רק בקרבנות יחיד (מלבד פר העלם דבר של ציבור ושעיר המשתלח), ובדבר שיש בו רוח חיים, ולפני שחיטה:

פרק עשירי

מנחת העומר הקרבה בט"ז בניסן

משנה א

רְבִי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: הָעֹמֵר הָיָה בָּא בְּשֶׁבֶת - אם חל ט"ז בניסן בשבת, היה העומר בא **מִשְׁלֹשׁ סָאִין** - שלא היה קוצר אלא שלוש סאים שעורים

אותו כל כך אתי מחמש, בטרחא כשמנפה אותו הרבה אתי משלש. בחול מייתנין מחמש, שכך משובח הדבר יותר שמניפין מכל סאה מעט אותו סולת דק היוצא ראשון שהוא מובחר, ומוציאין מחמש סאין עשרון. בשבת מביא שלש, מוטב שירבה במלאכה אחת שירקד שלש סאים פעמים הרבה, ואל ירבה במלאכות הרבה שיקצור ויברור ויטחון וירקד שני סאין יותר ואין הלכה כרבי

ר' עובדיה מברטנורא
 ישמעאל: בשלשה בני אדם
 ובשלש קופות ובשלש מגלות.
 לפרסם הדבר שקצירת העומר
 במוצאי חמשה עשר בניסן.
 מפני הצדוקים שהיו אומרים
 שאין העומר בא אלא באחד
 בשבת: ב מוצות העומר לבוא
 מן הקרוב. ממקום שקרוב
 לירושלים. לפי שאין מעבירין
 על המצות, הלכך כשיוצא
 מירושלים לבקש עומר, אותה
 תבואה שמוצא ראשונה נוטלה:
 לא כיכר. לא בשל כל צרכו:
 מעשה שבא מגנות צריפין
 ועין סוכר. רחוקים מירושלים
 הרבה. מפני שהחריבו הגייסות
 כל תבואות שסביבות ירושלים:

ומהם מוציא עשרון לעומר, כדי למעט במלאכה
 בשבת, וּבַחֹל - אם חל ט"ז בניסן בחול, היה העומר
 בא מִחֲמֵשׁ סאין שעורים, ומהם מוציא עשרון
 לעומר⁴². וְחֲכָמִים אומרים: אֶחָד בַּשַּׁבָּת וְאֶחָד
 בַּחֹל, מִשְׁלֵשׁ סאין בלבד הָיָה בָּא.
 רַבִּי חֲנִינָא סָגַן הַפְּהָנִים אומר: בַּשַּׁבָּת הָיָה
 נִקְצָר בְּיַחֲדָה, וּבַמַּגֵּל אַחַת, וּבִקְפָּה אַחַת -
 שאוספן לסל אחד. וּבַחֹל הָיָה נִקְצָר בַּשְּׁלֹשָׁה בני
 אדם, וּבַשְּׁלֵשׁ קָפוֹת, וּבַשְּׁלֵשׁ מַגְלוֹת לעשות
 פירסום לדבר שקצירת העומר במוצאי יום טוב
 ראשון של פסח. וְחֲכָמִים אומרים: אֶחָד בַּשַּׁבָּת
 וְאֶחָד בַּחֹל, הקצירה היתה נעשית בַּשְּׁלֹשָׁה
 אנשים, וּבַשְּׁלֵשׁ קָפוֹת, וּבַשְּׁלֵשׁ מַגְלוֹת:

משנה ב

מִצֹּת מִנְחַת הָעוֹמֵר לְבֹא מִן הַקְּרוֹב - ממקום
 הקרוב לירושלים⁴³. אם לֹא בְּכַר - לא התבשלה התבואה ממקום הַקְּרוֹב
 לירושלים, אזי מביאים אותו מִמָּקוֹם בארץ ישראל.
 מַעֲשֵׂה שָׂבָא מִגּוֹת צְרִיפִין - שם מקום הרחוק מירושלים, וְשֵׁתֵי הַלְּחָם באו
 מִבְּקַעַת עֵין סוּכַר - שם מקום סמוך לשכם:

ביאורים והרחבות

42. בגמרא (סג, ב) למדין, שכשחל ששה עשר בניסן להיות בשבת, העומר דוחה את השבת,
 שכל קרבן שזמנו קבוע דוחה את השבת ואת הטומאה. והיה העומר בא משלש סאין, שהיו
 קוצרין שלוש סאין שעורין ומניפין אותן בנפה עד שמעמידין אותן על עשרון אחד מובחר.
 ואם חל ששה עשר בניסן בחול, מחמש סאין. וביאר רבא את טעמו של רבי ישמעאל,
 שעשרון מובחר בלא תירחה בא מחמש סאין, ובתירחה בא אף משלש סאין. לכן בחול
 מביאים מחמש סאין ומשובח יותר הוא, ובשבת אין מביאים אלא משלוש סאין, שכן **מוטב**
שירבה במלאכה אחת - בהרקה, ואל ירבה במלאכות הרבה (שיקצור ויברור ויטחון וירקד שתי
 סאין יותר - רש"י). (סאה = 8.3 ליטר, שלש סאין כ-25 ליטר. עשרון העומר = 2.49 ליטר).
 43. בגמרא (סד, ב) למדין, שהטעם שמביאים את תבואת העומר ממקום קרוב לירושלים הוא
 לפי שנאמר בעומר (ויקרא ב, יד): "אביב קלוי באש גרש כרמל תקריב את מנחת בכוריק".
 ו"כרמל" פירושו שתהא התבואה רכה ונמללת ביד, ואם יביאנה ממקום רחוק נושבת בה הרוח
 ומתקשה בדרך. טעם נוסף הוא, משום ש"אין מעבירין על המצוות", הלכך כשיוצא מירושלים
 לבקש עומר, עליו ליטול את אותה תבואה שמוצא תחילה.

ר' עובדיה מברטנורא

ג כריכות. כורכים וקושרים ראשי שבלים מלוא אגרוף: מתכנסות לשם. למוצאי יום טוב כשקוצרים אותו: כדי שיהא נקצר בעסק גדול. בקול המולה גדולה. שיכירו הצדוקים שבמוצאי יום טוב קוצרים אותו משום דאינהו לא מודו בהאי, כדלקמן: אמר להן. הקוצר, לבני העיירות העומדים עליו, בא השמש, ואמרו לו הין: מגל זה. כלומר, אקצור התבואה במגל זה: קופה זו. אכניס התבואה לתוך קופה זו: שבת זו. אקצור בשבת זו, ואמרו לו הין: שלש פעמים. שואל להן כל דבר ודבר: וכל כך. שהיה שואל, למה: מפני הצדוקים וביתוסים שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי יום טוב. אלא במוצאי שבת, דכתיב (ויקרא כ"ג) וספרתם לכם ממחרת השבת, ממחרת שבת

משנה ג

מִיָּצֵד הָיוּ עוֹשִׂים את קצירת העומר? **שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יוֹצְאִים מְעַרְב יוֹם טוֹב** הראשון של פסח, **וְעוֹשִׂין אוֹתוֹ** - את התבואה האמורה להיקצר היו עושים **פְּרִיכוֹת בְּמִתְחַבֵּר לְקַרְקַע** - שהיו כורכים וקושרים ראשי השיבולים כשהן מחוברות לקרקע **כְּדֵי שְׂיֵהָא נוֹחַ לְקַצֹּר** במוצאי יום טוב. **וְכָל הָעִירוֹת הַסְּמוּכוֹת לְשָׂם** - למקום הקצירה **מִתְכַּנְסוֹת לְשָׂם**, כְּדֵי שְׂיֵהָא נְקַצֵּר בְּעֵסֶק גְּדוֹל - בפרסום.

בֵּין שְׁחֵשְׁבָה ליל ששה עשר בניסן, **אוֹמְרֵי לָהֶם** הקוצר לעם שהתכנס שם:

בָּא - שקעה **הַשְּׁמֶשׁ? אוֹמְרִים: הֵינּוּ. בָּא הַשְּׁמֶשׁ? אוֹמְרִים: הֵינּוּ.**

אקצור **בְּמִגָּל זֶה? אוֹמְרִים: הֵינּוּ. מִגָּל זֶה? אוֹמְרִים: הֵינּוּ.**

אכניס התבואה לתוך **קֶפֶה זֶה? אוֹמְרִים: הֵינּוּ. קֶפֶה זֶה? אוֹמְרִים: הֵינּוּ.**

בְּשַׁבַּת אוֹמְרֵי לָהֶם: שַׁבַּת זֶה? אוֹמְרִים: הֵינּוּ. שַׁבַּת זֶה? אוֹמְרִים: הֵינּוּ.

אָקְצוּר? וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ: קַצֹּר! אָקְצוּר? וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ: קַצֹּר!
שְׁלֹשׁ פְּעָמִים עַל כָּל דְּבָר וְדָבָר, וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ: הֵינּוּ, הֵינּוּ, הֵינּוּ.

וְכָל כֵּךְ לָמָּה - למה כל כך, ולמה היה נקצר בעסק גדול? **מִפְּנֵי הַבֵּית־וְסוֹסִים** שכפרו בתורה שבעל פה, **שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: אֵין קַצִּירַת הָעוֹמֵר בְּמוֹצְאֵי יוֹם טוֹב** אלא במוצאי שבת⁴⁴.

ביאורים והרחבות

44. **פירוש:** הטעם שהעומר נקצר בעסק גדול הוא מפני הבייתוסים, שפירשו את הפסוק (ויקרא כג, טו): "וספרתם לכם ממחרת השבת" שכוונתו לשבת ממש - שבת בראשית, ומסורת בידינו מאבותינו ש"ממחרת השבת" כאן הכוונה למחרת יום טוב ראשון של פסח, בין שחל בחול ובין בשבת. וכן מצינו בספר יהושע (ה, יא) "ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקל"י, והרי נאמר בתורה (ויקרא כג, יד) "ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם יום הזה", ומאחר שתלה היתר החדש במחרת הפסח, הדבר ברור שמחרת הפסח הוא המתיר את החדש, ובו קוצרים את העומר, בין שחל בחול ובין שחל בשבת. ולפיכך הקוצרים מגביהים קולם, כדי שישמעו הבייתוסים ולהוציא מלבן.

משנה ד

קָצְרוּהוּ את העומר וְנִתְּנוּהוּ בְּקָפוֹת - בסלים,
 הֵבִיאוּהוּ לְעֹזְרָה, הֵיוּ מְהֵבְהִינָן - חורכים אותו
 בְּאוּר - באש בְּדֵי לְקָיִים בּוֹ מִצֹּת קָלִי שנאמר
 (ויקרא ב, יד): "אָבִיב קְלוֹי בְּאֵשׁ", דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר.
 וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: לא מהבהבים תחילה, אלא
 בְּקָנִים לְחִים וּבְקָלִיחוֹת - קלחי כרוב חוֹבְטִים
 אוֹתוֹ תחילה, בְּדֵי שְׁלֵא יִתְמַעַךְ. ואחרי שהוציאו
 את הגרעינים מהשיבולים נִתְּנוּהוּ לְאֵבֹב - כלי של
 נחושת העשוי לקליית הגרעינים, וְאֵבֹב הֵיָהּ
 מְנוֹקֵב, בְּדֵי שֵׁיָהּ הָאוּר שׁוֹלֵט בְּכָלוֹ.

לאחר הקליה שִׁטְחוּהוּ את הגרעינים בְּעֹזְרָה,
 וְהָרוּחַ מְנוֹשֶׁבֶת בּוֹ לייבש את הזיעה שעליהם
 מחום האבוב. לאחר מכן נִתְּנוּהוּ בְּרַחִים שֶׁל
 גְּרוֹסוֹת - ריחיים לטחינת פולים וגריסים, וְהוֹצִיאוּ
 מִמֶּנּוּ עֶשְׂרוֹן סולת שְׁהוּא מְנוֹפֶה מְשֻׁלֵּשׁ עֶשְׂרֵה
 נֶפֶה שכל אחת דקה מחברתה, וְהִשְׁאָר - הקמח
 שנשאר, לאחר שהוציאו את העישרון נֶפְדָה וְנֶאֱכַל
 לְכָל אָדָם, וְחֵיב בַּחֲלָה שחיוב חלה הוא בגלגול
 העיסה, ובשעת הגלגול כבר נפדה והיה חולין, וּפְטוּר
 מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת שחיוב מעשר חל במירווח התבואה,
 ובשעת המירווח היה ביד הקדש, ותבואה שנתמרחה
 ביד הקדש פטורה מן המעשרות.

רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב את הקמח הנוותר בַּחֲלָה
 וּבַמַּעֲשְׂרוֹת לפי שלא ניתנו מעות ההקדש אלא

ר' עובדיה מברטנורא

בראשית משמע, ומסורת
 בידינו מאבותינו דהאי ממחרת
 השבת היינו מחרת יום טוב
 ראשון של פסח בין שחל בחול
 בין בשבת. וכן מצינו בספר
 יהושע (ה' י"א) ויאכלו מעבור
 הארץ ממחרת הפסח מצות
 וקלי, והרי נאמר בתורה (שם)
 ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו
 עד עצם היום הזה, ומאחר
 שתלה היתר החדש במחרת
 הפסח הדבר ברור שמחרת
 הפסח הוא המתיר את החדש
 ובו קוצרים העומר בין שחל יום
 טוב ראשון של פסח בחול בין
 שחל להיות בשבת. ולפיכך
 הקוצרים מגביהין קולם כדי
 שישמעו הבייתוסים ולהוציא
 מלבן. וקוצרים העומר בלילה
 ולא ביום, דכתיב וספרתם לכם
 ממחרת השבת [מיום הביאתם]
 וגו' שבע שבתות תמימות
 תהיינה, וא"א להיות תמימות
 אלא אם כן מתחיל למנות
 מתחלת הלילה, שהרי הלילה
 תחלת היום היא, והרי הוא
 אומר (דברים ט"ז) מהחל חרמש
 בקמה תחל לספור, אלמא
 הקצירה בלילה היא, בשעה
 שמתחיל למנות: ד מהבהבין
 אותו באור. בעודו בשיבולין,
 כדי לקיים בו מצות קלי

כדכתיב (ויקרא ב') אביב קלוי באש, ובמנחת העומר מיירי קרא: וחכמים אומרים. תחלה חובטים.
 ולא כדרך תבואה יבשה שחובטים אותו במקל, אלא בקנים לחים: ובקליחות. בקלח של כרוב,
 כדי שלא יתמעך. ואח"כ מקיימין בו מצות קלי: נתנוהו לאבוב. דסבירא להו לרבנן שאם מהבהבים
 אותו באור ממש אין נקרא קלי, שאין נקרא קלי אלא ע"י דבר אחר דהיינו ע"י כלי, שנותנים אותו
 באבוב, והוא כלי של נחושת מנוקב שמוכרי קליות קולין בו. והלכה כחכמים: ברחיים של גרוסות.
 שאין טוחנות דק אלא עבה. שאם יטחנו יפה יעברו הסובין של קליפה בנפה עם הסולת. וגרוסות
 לשון גריסין של פול, ועל שם כן נקראת גרש כרמל: וחייב בחלה. דחיוב חלה היינו גלגול העיסה,
 וגלגול עיסה זו ביד הדיוט היא לאחר שנפדה: ופטור מן המעשרות. דמירווחו ביד הקדש הוא
 ומירווח הקדש פטור מן המעשרות: ר"ע מחייב. האי קמח הנוותר מעשרון של עומר: בחלה

בעד הסולת הצריכה למידת העישרון בלבד, והשאר לא היה הקדש, ולא הוצרך לפדותו, ולכן חייב אף במעשרות.

העוסק בהקרבת העומר **בא לו לְעִשְׂרוֹן** שאותו הוא אמור להקריב, **וְנָתַן** תחילה **שֶׁמֶן וְלִבְנֹתוֹ** ועליהם את הסולת, **יֵצֵק** עוד שמן **וְכִלְל** עם הסולת, **הַנִּיף** את המנחה **וְהַגִּישׁ** אותה כנגד חודה של קרן דרומית מערבית של מזבח, **וְקָמִיץ** ממנה בקומצו, **וְהִקְטִיר** את הקומץ עם הלבונה על המזבח, **וְהִשָּׂאֵר נֹאכֵל לַכֹּהֲנִים** בעזרה:

משנה ה

מִשְׁקָרֵב הָעוֹמֵר, הֵיוּ יוֹצְאִין וּמוֹצְאִין שׁוֹק יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהוּא מְלֵא קֶמַח וְקִלְי מֵהַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה שֶׁלֹּא בְרָצוֹן חֲכָמִים שֶׁהֵרִי וְדָאֵי קִצְרוּהוּ וְטַחְנוּהוּ קוֹדֵם הַקְּרֵבַת הָעוֹמֵר, וְחִשְׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁאִם יַעֲשׂוּ כֵךְ, שֶׁמָּא גַם יֵאָכְלוּהוּ קוֹדֵם הַקְּרֵבַת הָעוֹמֵר, **דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר**. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּרָצוֹן חֲכָמִים הֵיוּ עוֹשִׂים** שֶׁלֹּא חִשְׁשׁוּ שֶׁמָּא יֵאָכְלוּהוּ⁴⁵. **מִשְׁקָרֵב הָעוֹמֵר** בִּט"ז בְּנִיסָן - הֵתֵר הַחֲדָשׁ הַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה בִּאֲכִילָה מְיֻדָּה. **וְהִרְחֹקִים** מִירוּשָׁלַיִם, שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים מֵתִי קֵרֵב הָעוֹמֵר מִתְּרִים לֵאכּוֹל חֲדָשׁ מִחֲצוֹת הַיּוֹם שֶׁל ט"ז בְּנִיסָן וְלִהְיוֹן⁴⁶. **מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ**, הֵתְקִין רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁיֵּהָא יוֹם הַנֶּהֱפֵלָו - כֹּל שֶׁשָׁה עֶשֶׂר בְּנִיסָן אֶסּוֹר בִּאֲכִילַת הַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה.

ר' עובדיה מברטנורא ובמעשרות. לפי שלא נתנו מעות הקדש אלא בצריך להם לעשרון לבד, אבל האחר לא קדש, הילכך לאו מירוח הקדש הוא, דהא לא קדוש. ואין הלכה כרבי עקיבא: בא לו לעשרון. נותן תחלה שמנו ולבנותו קודם נתינת הסולת: יצק וכלל. לאחר נתינת הסולת, כדרך כל המנחות שנותן שמן בכלי תחלה ואח"כ נותן סולת וחוזר ויוצק עליה שמן וכולל: הניף והגיש. דמנחת העומר טעונה הנפה והגשה, כדאמרינן בפרק כל המנחות: ה שלא ברצון חכמים. דגורי שמא יאכל מן החדש כשקוצר קודם שיקריבו העומר, וזה שכבר הוא קמח ודאי נקצר קודם העומר: ר' יהודה אומר ברצון חכמים. דלא גזרו שמא יאכל כשקוצר. והלכה כר' יהודה: והרחוקים. שאינן יודעים אם עדיין קרב העומר: מותרים מחצות היום ולהלן. כדקתני טעמא לקמן: שיהא יום הנף. יום ששה עשר בניסן שבו מניפין את העומר:

ביאורים והרחבות

45. בגמרא (סח, א) מובאות שתי דעות אמוראים (ועוד דעה נוספת שנדחתה) מדוע אין רבי יהודה חושש בחדש שמא יאכלו ממנו. א. רבה - מתוך שהיו קוצרים את התבואה ביד, זכור הוא באיסור אכילת התבואה. ב. אבוי - חדש אינו רגיל בו כל השנה, ולכן אין חשש שמא יאכל ממנו.

46. בגמרא עירובין (לב, א) לומד מכאן רב ששת ש"חזקה ששליח עושה שליחותו אפילו בשל תורה", שהרי איסור אכילת חדש הוא דאורייתא, וקתני "הרחוקים מותרין מחצות היום ואילך", לאו משום חזקה שליח עושה שליחותו?! כלומר, חזקה היא שהכהן שהיה מוטל עליו להקריב את העומר עבור הציבור, עשה שליחותו והקריבו לפני חצות. אך רב נחמן דוחה ראייה זו, מפני שהטעם מפורש בהמשך המשנה, "מפני שהן יודעין שאין בית דין מתעצלין בו". ולשיטתו "חזקה ששליח עושה שליחותו" היא רק בשל סופרים.

ר' עובדיה מברטנורא
 כולו אסור. לאכול בו חדש:
 אמר רבי יהודה. לתנא
 דמתניתין, וכי רבן יוחנן התקין
 והלא מן התורה אסור. בזמן
 שאין בית המקדש קיים. דתרי
 קראי כתיבי, כתוב אחד אומר
 עד עצם היום הזה, דמשמע
 דעצמו של יום כולו אסור דעד
 ועד בכלל, וכתוב אחד אומר
 (ויקרא כ"ג) עד הביאכם את
 קרבן אלהיכם, דמשמע דלאחר
 קרבן העומר מותר, הא כיצד,
 כאן בזמן שבית המקדש קיים,
 כאן בזמן שאין בית המקדש
 קיים. אלמא בזמן שאין בית
 המקדש קיים שאין העומר קרב
 הוי יום הנף כולו אסור מן
 התורה. ומשני בגמרא דהא
 דתנן התקין רבן יוחנן בן זכאי
 שיהא יום הנף כולו אסור, לא
 תימא התקין אלא דרש והתקין,
 כלומר שדרש מקראות הללו
 ברבים והודיעם שכך הדין
 שיום הנף כולו אסור מן התורה
 משחרב בית המקדש. ואית
 דמפרשי בגמרא, שאין החדש
 אסור מן התורה ביום ט"ז בניסן
 בזמן שאין מקדש אלא עד
 שיאיר פני המזרח שחרית ביום

אמר רבי יהודה: והלא מן התורה הוא אסור
 כל אותו היום, ומה הצורך בתקנת רבן יוחנן בן זכאי?
שנאמר (ויקרא כג יד): **"עד עצם היום הזה"**⁴⁷.
מפני מה הרחוקים מתרים מחצות היום
ולהלן בזמן שבית המקדש קיים? מפני שהן
יודעין שאין בית דין מתעצלין בו ומן הסתם
 כבר קרב העומר לפני חצות היום:

משנה ו

הקרבת העומר שהיה בא למחרת הפסח היתה מתיר
 לאכול מן התבואה החדשה במדינה בכל מקום,
 ושתי הלחם שהקריבו בחג השבועות, התירו
 במקדש להביא מנחה מן התבואה החדשה.
אין מביאין מן התבואה החדשה מנחות ובכורים
ומנחת נסכים של בהמה קדם לעומר. ואם
הביא מן החדש קודם לעומר - פסול.
קדם לשתי הלחם - בין ששה עשר בניסן לחג
 השבועות - לא יביא מנחות וביכורים מן התבואה
 החדשה, ואם הביא - פשוט שכבר הותר לאכילת
 בני אדם:

משנה ז

החטים, והשעורים, והכסמין, ושבלת שועל,
והשיפון, הרי אלו חייבין בחלה, ומצטרפין זה

ט"ז, דכתיב עד עצם היום הזה, עד ולא עד בכלל, והתקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו
 אסור, משום מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא הוה אכלינן משהאיר המזרח, השתא
 נמי ניכול, והן אינן יודעים דבזמן המקדש אסור לאכול חדש עד שיקריב העומר, דכתיב עד
 הביאכם את קרבן אלהיכם. והכי מפרשינן לה בפרק לולב הגזול: ו העומר היה מתיר במדינה.
 לאכול החדש בכל המקומות: ושתי הלחם במקדש. שקודם שתי הלחם אין מביאין מנחה מתבואה
 חדשה, דכתיב בשתי הלחם (במדבר כ"ח) מנחה חדשה, שתהא חדשה לכל המנחות: ומנחת בהמה.
 מנחת נסכים של בהמה: ואם הביא. קודם לעומר: פסול. שלא הותר החדש מכללו אפילו אצל
 ההדיוט: אבל קודם שתי הלחם לא יביא. ואם הביא כשר. שכבר הותר מכללו אצל ההדיוט:
 ז ומצטרפין זה עם זה. להשלים שיעור העיסה החייבת בחלה. ולא שיצטרפו כולן יחד, דמין
 בשאינו מינו אין מצטרף, אלא החטין מצטרפין עם הכוסמין בלבד מפני שהן מינו, והשעורים

עם זה אם נלושו יחד, להשלים לשיעור העיסה החייבת בחלה⁴⁸, **ואסורים בחדש מלפני הפסח** כלומר, אסורים לאכול מתבואה החדשה שלהם קודם הקרבת העומר **ומלקצור מלפני העומר** - שאסור לקצורם קודם קצירת העומר. **ואם השרישו המינים הללו קדם לעומר - העומר מתירן. ואם לאו - אסורים עד שיבוא עמר הבא** - של שנה הבאה:

משנה ח

קוצרים - מותר לקצור לפני העומר **בית השלחים שבעמקים** - שדה הזקוקה להשקאה בידי אדם, והיא בעמק, לפי שתבואתה רעה ואין מביאים עומר משם, **אבל לא גודשין** - לא עושים מן התבואה גדיש, שלא התירו אלא קציר, שלא תתקלקל התבואה ויבוא לידי הפסד.

אנשי יריחו שהיה להם שדות בית השלחין בעמקים, היו **קוצרין ברצון חכמים, וגודשין שלא ברצון חכמים, ולא מהו בידם חכמים.** **קוצר לפני העומר תבואה שלא נגמר בישולה לשחת** - בשביל מספוא, **ומאכיל לבהמה. אמר רבי יהודה: אימתי קוצר לשחת ומאכיל את בהמתו? בזמן שהתחיל לקצור עד שלא הביאה**

ר' עובדיה מברטנורא מצטרפין עם הכל חוץ מן החיטים. ואע"ג דכוסמין מין חטין הן, לאו מין חטין דוקא, אלא מין שעורים ואף מין חטים, ומצטרפין עם החטים והשעורים. ומיהו בירושלמי משמע דאם נלושו יחד מצטרפין, אפילו מין בשאינו מינו. אבל אם לא נלושו יחד אלא שאחר כך היו נושכות העיסות זו בזו, מין במינו מצטרפין, שלא במינו אין מצטרפין: **ואסורים בחדש**. כדכתיב (ויקרא כ"ג) ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה, וגמרינן לחם לחם מפסח, מה להלן מחמשת המינים אף כאן מחמשת המינים: **ומלקצור מלפני הפסח**. שאסור לקצור מאחד מחמשת המינים קודם קצירת העומר. דכתיב בעומר (שם) ראשית קצירכם, שתהא תחלה לכל הנקצרים, ואתיא ראשית ראשית מחלה, כתיב התם (במדבר ט"ו) ראשית עריסותיכם, וכתיב הכא ראשית קצירכם, מה להלן מחמשת

המינים אף כאן מחמשת המינים: **ואם השרישו**. אחד מחמשת המינים הללו קודם קצירת העומר: **העומר מתירן**. ומותר לקצור אחר קצירת העומר. דכתיב (שמות כ"ג) אשר תזרע בשדה, משעה שנזרע ונשרש בשדה: **ואם לאו**. שלא השרישו אלא לאחר קצירת העומר: **אסורים עד שיבוא העומר הבא**. של שנה הבאה: **ח קוצרים בית השלחים שבעמקים**. שתבואתן רעה ואין מביאין עומר משם. ותניא, כתוב אחד אומר (ויקרא כ"ג) וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר, דמשמע דיכול לקצור קודם הבאת העומר, וכתוב אחר אומר ראשית קצירכם, דמשמע שתהא ראשית לכל הקצירות, הא כיצד, ממקום שאתה יכול להביא העומר אי אתה קוצר קודם לעומר, ממקום שאי אתה מביא, כגון בית השלחים ובית העמקים שאין מביאין עומר מהן לפי שהן רעות, אתה קוצר מהן קודם לעומר: **אבל לא גודשין**. לעשותן גדיש. דכמה דאפשר לשנויי משנינין: **אנשי יריחו**. בית השלחין הווי להו: **קוצר לשחת**. מותר לקצור לשחת קודם לעומר ומאכיל לבהמתו: **אימתי בזמן שהתחיל לקצור** לצורך בהמתו עד שלא הביאה שלישי אחרון של גמר בישולה, קוצר אף

שְׁלִישׁ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵף יִקְצוֹר וַיֹּאכִיל
לְבַהֲמָה אֵף מִשְׁהֵבִיאָה שְׁלִישׁ:

משנה ט

תבואה שצמחו בתוכה נטיעות קוצרין אותה קודם לעומר מִפְּנֵי הַנְּטִיעוֹת - משום כלאיים, וכן מותר לקצור את התבואה החדשה קודם לעומר מִפְּנֵי בֵּית הָאֵבֶל - כדי לפנות מקום לישוב לברך "ברכת אבלים" כשחוזרים מקבורת המת, וכן מִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ - כדי שיהיה מקום פנוי לישוב וללמוד תורה⁴⁹. כשהוא קוצר לפני העומר לא יַעֲשֶׂה אוֹתָן כְּרִיכוֹת - אלומות קשורות, אֶבֶל מִנִּיחֵן צְבָתִים - אגודות בלא קישור.

מִצֹּת הָעוֹמֵר לְבּוֹא מִן הַקְּמָה שְׁנֵאמַר (דברים טז, ט): "מִהַחֵל חֶרְמֶשׁ בְּקָמָה". לא מִצָּא קְמָה לְקָצוֹר, שִׁכְבַּר נִקְצַר הַכֹּל - יָבִיא אֶת הָעוֹמֵר מִן הָעֲמֻרִים. מִצֹּתוֹ שֶׁל הָעוֹמֵר לְבּוֹא מִן הַלֶּחֶם - תבואה לחה. לא מִצָּא תבואה לחה - יָבִיא מִן הַיֵּבֶשׁ. מִצֹּתוֹ לְקָצוֹר בְּלֵילָה בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח⁵⁰. נִקְצַר בַּיּוֹם - בְּיֶשֶׁר. וְדוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת:

ר' עובדיה מברטנורא
לאחר שהביאה שלישי: ר'
שמעון אומר אף יקצור
ויאכיל. יתחיל לקצור ומאכיל
לבהמתו משהביאה שלישי. דכל
לשחת לאו קציר הוא. והלכה
כר' יהודה, שבא לפרש דבריו
של ת"ק: ט קוצרים קודם
לעומר: מפני הנטיעות. שלא
יפסידו. לפי שאותה תבואה
אינה ראויה לעומר, כדאמרין
בפרק כל הקרבנות, אין מביאין
לא משדה בית השלחים ולא
משדה אילן, ולעיל אמרין
ממקום שאי אתה מביא אתה
קוצר. פירוש אחר, מפני
הנטיעות משום כלאים. לפי
שפעמים אדם זורע תבואה ואין
שם נטיעות, ולאחר זמן עולות
שם נטיעות ביניהן מאליהן,
וצריך לקצור הזרעים משום
כלאים: ומפני בית האבל.
שאין להם מקום פנוי לישוב
לברך ברכת רחבה שאומרים
בבית האבל: ומפני בית
המדרש. שאין מקום
לתלמידים לישוב. וטעמא דכל

הני, משום דקציר מצוה נינהו, והכתוב אומר ראשית קצירכם, שיהיה העומר ראשית לקצירכם של רשות ולא ראשית לקציר של מצוה: כריכות. אלומות קשורות: צבתיים. אגודות בלא קישור. פירוש אחר, כריכות אלומות גדולות, צבתיים אגודות קטנות: מן הקמה. שיהא קוצר לשמו: לא מצא. שכבר נקצר הכל: מן הלח. דכתיב כרמל, רך ומל: לקצור בלילה. כדילפינן בריש פרקין, מדכתיב (דברים ט"ז) מהחל חרמש בקמה תחל לספור, משעה שאתה מונה אתה קוצר, והספירה צריכה להיות בלילה דכתיב (ויקרא כ"ג) שבע שבתות תמימות:

ביאורים והרחבות

49. הטעם שהותרו כל הקצירות הללו לפני העומר, משום שנחשבות קציר מצוה, והכתוב אומר: "ראשית קצירכם" - שיהיה העומר ראשית לקצירכם שלכם, דהיינו קציר של רשות, ולא ראשית לקציר של מצוה.

50. הטעם הוא משום שנאמר (דברים טז, ט): "מהחל חרמש בקמה תחל לספור" - משעה שאתה מונה אתה קוצר, והספירה צריכה להיות בלילה שנאמר: "שבע שבתות תמימות", ואי אפשר להיות תמימות אלא אם כן מתחיל לספור מהלילה.